

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто теоретичні основи аналізу ефективності використання основних засобів підприємства. Проаналізовано основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства. Запропоновано шляхи підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві.

Ключові слова: амортизація, ефективність, знос, основні засоби, рентабельність, фондвіддача, фондомісткість.

Abstract

The theoretical basis of analysis of the efficiency of fixed assets of the company. The basic indicators of financial and economic activities. Ways of improving the efficiency of fixed assets in the enterprise.

Keywords: amortization, efficiency, depreciation, fixed assets, profitability, capital productivity, capital intensity.

Вступ

Основні засоби як головний елемент матеріально-технічної бази підприємства повинні використовуватися раціонально й ефективно, що багато в чому залежить від своєчасності одержання надійної і якомога повнішої аналітичної та обліково-економічної інформації. У цьому зв'язку зростає роль об'єктивного і достовірного аналізу ефективності використання підприємством основних засобів, аби на цій основі можна було запропонувати шляхи вдосконалення управління ними.

Значний внесок у розробку теоретичних основ, використання основних засобів та управління ними внесли такі вчені-економісти, як Васильок Л.І., Герун М. І., Підлісецький Г. М. Поддєрьогін А. М., Яшан Ю.В, Гетьман О.О., Шаповал В.М. та ін. Отримані ними результати теоретичних і практичних розробок мають велике значення для розвитку та удосконалення вітчизняної теорії аналізу основних засобів.

Метою роботи є обґрунтування шляхів покращення використання основних засобів підприємства, що впливають з аналізу основних показників його фінансово-господарської діяльності.

Результати дослідження

З погляду економічної категорії, основні засоби – це частина постійного виробничого капіталу, яка виступає у формі засобів праці та поступово, протягом багатьох виробничих циклів, переносить свою вартість на виготовлений продукт [1].

Економічні процеси ефективного використання та відтворення основних засобів потребують застосування різних методик сучасного економічного і статистичного аналізу:

– абстрактно-логічного (при здійсненні теоретичних узагальнень, розробці моделей економічного механізму ефективності використання основних засобів);

– статистико-економічного;

– розрахунково-конструктивного;

– графічного (при зображенні взаємозв'язків та розвитку окремих процесів та інструментів економічного механізму ефективності використання і відновлення основних засобів);

– економіко-математичного з використанням ПЕОМ і програми Microsoft Excel;

– експериментального [2].

Методика аналізу ефективності використання основних засобів, їх експлуатації та оновлення має враховувати ряд положень, а саме те, що:

– функціональна корисність основних засобів зберігається протягом ряду років, тому витрати по їхньому придбанню й експлуатації розподілені в часі;

– момент фізичної заміни (відновлення) основних засобів не збігається з моментом їхнього вартісного заміщення, у результаті чого можуть виникнути втрати і збитки, що занижують фінансові результати діяльності підприємства;

– ефективність використання основних засобів оцінюється по-різному в залежності від їхнього виду, приналежності, характеру участі у виробничому процесі, а також призначення.

Для забезпечення відтворення основних виробничих засобів важливе значення має вивчення їхнього стану та використання, що є важливим фактором підвищення ефективної діяльності підприємства.

Показники стану й ефективності використання основних засобів можна об'єднати в три групи, які характеризують :

- 1) забезпечення підприємства основними засобами;
- 2) стан основних засобів;
- 3) ефективність використання основних засобів.

До показників, які характеризують забезпеченість підприємства основними засобами, належать: фондомісткість, фондоозброєність, коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства [3].

Фондомісткість є величиною зворотною до фондovіддачі. Цей показник дає можливість визначити вартість основних засобів на одну гривню виробленої продукції і характеризує забезпеченість підприємства основними засобами. За нормальних умов фондovіддача повинна мати тенденцію до збільшення, а фондомісткість – до зменшення.

Забезпеченість підприємства основними виробничими засобами визначається рівнем фондоозброєності праці. Останню розраховують як відношення вартості основних виробничих засобів до чисельності працівників підприємства. Збільшення рівня фондоозброєності є позитивним фактором. Коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства визначається як відношення вартості основних виробничих засобів (за вирахуванням суми їхнього зносу) до вартості майна підприємства.

Якщо коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства сягає критичної позначки (0,2 - 0,3), то реальний виробничий потенціал підприємства буде низьким і треба терміново шукати кошти для виправлення становища.

До показників, які характеризують ефективність використання основних засобів, належать: фондovіддача, рентабельність основних засобів, сума прибутку на одну гривню основних засобів. Найбільш загальним показником, який характеризує ефективність використання основних засобів, є фондovіддача.

Стан основних виробничих засобів характеризують через такі коефіцієнти: зносу основних засобів; придатності; оновлення; вибуття (приросту) основних засобів [4].

До узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів відносять фондovіддачу і рентабельності основних засобів, які дозволяють оцінити дві сторони економічної ефективності їх використання — кількісну і якісну. Однак кожен з них може підвищуватися або знижуватися на підприємстві за один і той же проміжок часу. Тому в процесі порівняльної оцінки ефективності використання основних засобів двох і більше підприємств або періодів виникають труднощі, адже окремі підприємства при достатньо високих показниках фондovіддачі мають низькі показники рентабельності і навпаки. Усунути цей недолік дає можливість розрахунок інтегральних показників.

Підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві можливе різними шляхами, зокрема:

- 1) шляхом технічного вдосконалення засобів праці, яке передбачає:
 - технічне переозброєння на базі комплексної автоматизації та впровадження гнучких виробничих систем;
 - заміну застарілої техніки, модернізацію обладнання;
 - механізацію допоміжних та обслуговуючих виробництв;
 - розвиток винахідництва та раціоналізаторства.

- 2) через збільшення тривалості роботи машин та обладнання за рахунок:
 - ліквідації незадіяного обладнання (здавання його в оренду, лізинг, реалізація тощо);
 - скорочення строків ремонту обладнання;
 - зниження простоїв: цілозмінних та всередині змін.
- 3) шляхом покращення організації та управління виробництвом, а саме:
 - прискорення досягнення проектної продуктивності введених в експлуатацію основних фондів;
 - впровадження наукової організації праці та виробництва;
 - покращення забезпечення матеріально-технічними ресурсами;
 - вдосконалення управління виробництвом на базі сучасної комп'ютерної техніки;
 - розвиток матеріальної зацікавленості працівників, що сприяє підвищенню ефективності виробництва [5].

Висновки

Основні засоби — це частина постійного виробничого капіталу, яка виступає у формі засобів праці та поступово, протягом багатьох виробничих циклів, переносить свою вартість на виготовлений продукт. Необхідною умовою раціональної організації обліку основних засобів є їх класифікація. — визначення різних груп основних засобів та їх об'єднання за спільними функціями у виробничому процесі. Це, зокрема, має домінуюче значення для організації бухгалтерського обліку. Щоб використання основних засобів було справді економічно вигідним та ефективним, необхідно стежити за його технічним станом; залучати фахівців при проведенні складних ремонтів; вивчати ринки виробництва; залучати спеціалістів маркетингового відділу; підвищувати рівень спеціалізації виробництва; усувати простої; модернізувати устаткування; поліпшувати склад, структуру й стан основних засобів; удосконалювати планування, управління й організацію праці та виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии [Пер. И.И. Скворцова-Степанова]. — Т.2. — М.: Политиздат. — 1974. — 648 с.
2. Васильок Л.І. Основні засоби сільськогосподарського призначення: потреба та забезпеченість / Л.І. Васильок, М. І. Герун, Г. М. Підлісецький та ін.. — К.: ННЦ "ІАЕ", 2009. — 98 с.
3. Гетьман О.О. Економіка підприємства: навчал. посібник для студентів вищих навчальних закладів./ Гетьман О.О., Шаповал В.М. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 488 с.
4. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підручник / А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2005. - 460 с.
5. Яшан Ю.В. Напрямки підвищення ефективності відтворення і використання основних засобів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/66.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/66.pdf)

Волоська Наталія Романівна — студентка групи МОФ-15м, факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: natali150894v@gmail.com

Науковий керівник: **Зянько Віталій Володимирович** — доктор економічних наук, професор, відмінник освіти України, завідувач кафедри фінансів Вінницького національного технічного університету, м.Вінниця.

Voloska Natalia R. - Faculty of management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: natali150894v@gmail.com.

Supervisor: **Zianko Vitalii V.** - Doctor of Economics, professor, Excellent Education of Ukraine, Head of Finance Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.